

Biodiversiteitsbeleid van onderaf

Twee bestuurders van lokale collectieven doen een oproep aan beleidsmakers om gebiedseigen initiatieven om natuur en biodiversiteit te versterken te koesteren. ‘Stroop op die mouwen’ en ‘samen de schouders eronder’ is hun devies.

Toen het Noord-Hollandse [Agrarisch Natuurcollectief Water, Land en Dijken \(WLD\)](#) haar leden op de boer af vroeg naar ideeën om stikstof te reduceren, leverde dit volgens melkveehouder Frank de Wit allerlei werkbare én goedkope ideeën op. “Daarmee realiseerden we 20 procent stikstofreductie in twee jaar tijd”, zegt De Wit, die ook voorzitter is van WLD. “Vervolgens hebben we aan de overheid gevraagd om deze werkwijze te borgen en te belonen. Maar dát bleek in de praktijk helaas wat lastiger.”

Vervreemding

Dit voorbeeld dat De Wit eind november noemde in een panelgesprek tijdens de eindconferentie van het LIFE IP-programma All4Biodiversity, illustreert volgens hem de vervreemding tussen overheidsbeleid en resultaatgerichte aanpak in de praktijk. “Blijf weg van *top-down* beleid dat van bovenaf wordt opgelegd”, stelt hij. “WLD start voortdurend gebiedsprocessen op, vanuit boeren en andere direct betrokken mensen. Samen doelen formuleren, weten wat je moet doen, de mouwen opstropen en aan de slag. Zo inspireer je elkaar en boek je resultaat in het versterken van natuur en biodiversiteit.”

Aan de andere kant van Nederland, in het ‘Maasheggengebied’ in de uiterwaarden van de Maas in het grensgebied van de provincies Limburg, Noord-Brabant en Gelderland, heeft het [Gebiedsprogramma Maasheggen](#) een vergelijkbare aanpak. “In dit gebied wonen 60 duizend mensen en velen daarvan spelen een rol bij de aanleg en het onderhoud van de heggen die ons gebied uniek maken”, zegt Josan Meijers, voorzitter van het Gebiedsprogramma Maasheggen. Dit is volgens haar geen gevolg van een van bovenaf opgelegd beleidsvoornemen, maar net als bij WLD in Noord-Holland een resultaat van inwoners van dit gebied die samen de schouders eronder zetten.

Geen regels, maar voorwaarden

“Beleid moet je niet inrichten vanuit regels, maar vanuit voorwaarden”, zegt Meijers tegen de deelnemers aan de eindconferentie, waaronder veel beleidsmakers van diverse overheden. “Voorwaarden over wat we samen willen bereiken en wat daarvoor

nodig is.” Dat was jaren geleden het opnieuw aanplanten en vervlechten van heggen, die volgens Meijers ‘een en al biodiversiteit’ zijn. “Boeren weten dat, maar ze waren in eerste instantie terughoudend, omdat ze in het gebied allerlei hekken en omheiningen hadden geplaatst”, zegt ze. “Door een samenwerkingsproces van ruilverkaveling zijn boeren hierbij geholpen en dat heeft tot resultaat geleid. Het Maasheggengebied heeft nu 275 kilometer aan heggen, waarvan een deel is gerestaureerd, een deel is teruggeplaatst en er zijn heggen aan het landschap toegevoegd. Dit laatste door herverkaveling. Boeren krijgen betaald voor het onderhoud, waarbij ook veel vrijwilligers actief zijn.”

Heggenverlechten is een speciale techniek waarvoor elk jaar het Nederlands Kampioenschap Maasheggenverlechten wordt georganiseerd. Folklore die ook de samenleving in het Maasheggengebied versterkt. Ook in Noord-Holland zijn boeren en burgers met elkaar verflochten, weet De Wit. “Onze organisatie telt zo’n 500 agrarische leden die ook betrokken zijn bij het lokale verenigingsleven en de vrijwillige brandweer”, zegt de voorzitter van WLD. “Deze agrariërs werken samen met honderden vrijwilligers die zelf geen boer zijn, aan biodiversiteit, gezonde bodem, waterkwaliteit en klimaat. Dat is geen project dat stopt zodra het budget is besteed, maar een continu proces van mensen uit het gebied zelf. Dit komt van onderaf en zorgt voor veel energie. Dit bouwt vertrouwen op en zorgt ervoor dat rechtszaken niet meer nodig zijn.”

Herkenbaar, ook voor Meijers, die nog wel een stok achter de deur heeft om het biodiversiteitsvuur brandend te houden: “Sinds 2018 heeft het Maasheggengebied de status van [Unesco Man & Biosphere](#). Ook dat stimuleert ons enorm. Want als we niet samenwerken, verliezen we dat Unesco-predicaat.”

